

EL LLIBRE
DE LA SETMANA

PERFIL

CONEGUT PEL GRAN PÚBLIC GRÀCIES A LA 'NOUVELLE' 'L'HOMME QUE PLANTAVA ARBRES', QUE VIENA VA RECUPERAR EL 2008, EL FRANCÈS JEAN GIONO VA ESCRIURE TAMBÉ LLIBRES COM 'REBROT', FINS ARA INÈDIT EN CATALÀ

Amb l'ajuda de la vida: "Rebrot", de Jean Giono

PERE
ANTONI
PONS

modernitis en totes les variants, expressions i esferes, una novel·la com *Rebrot*, de Jean Giono (Manosque, 1895-1970), pot semblar gairebé extraterrestre. Per l'atemporalitat premoderna dels escenaris i les accions; per la ruda conformitat amb què els personatges tiren endavant amb les seves vides, i per un estil de prosa net i clar que fa pensar en un pintor impressionista que s'hagués proposat de retornar a la puresa essencial dels seus predecessors rupestres. Quin extraterrestre més fascinant.

Publicada originàriament el 1930, *Rebrot* és la història d'un triple renaixement: el d'un home, el d'una terra i el d'un poble, Aubignane, a l'Alta Provença, abandonat per tots els seus antics habitants excepte dos, el Panturle, un caçador vigorós i amargat per la solitud, i la vella Mamèche, que

va quedar mig trastornada després de perdre el seu marit i el seu fill petit. Ambientada en una època indeterminada, que tant podria ser el mateix 1930 com un segle abans, la novel·la converteix en literatura els cicles immutables de la vida i la simbiosi sovint esquerpa en què conviuen, en el passat i als entorns rurals, els humans i la naturalesa. Tot i que la visió de la naturalesa i de la vida al camp que presenta *Rebrot* no és exactament idealitzada, sí que és d'un realisme que vibra amb ressonàncies mítiques, als antípodes del tremendisme brutalitzat d'un Zola. En aquest sentit pot llegir-se com una proclama literària l'anècdota que un personatge conta sobre un professor que, pagat pel govern, va voler cultivar un camp amb tècniques apreses als llibres i, a la fi, el va deixar fet un desert. El món rural de Giono es percep íntimament vivencialitzat, si bé és cert que mentre escrivia *Rebrot* llegia amb passió Homer i Virgili, i això també es nota.

Home i natura, inseparables

Per expressar l'harmonia, en ocasions fraternal i en ocasions agressiva, entre els humans i la naturalesa, Giono recorre contínuament al recurs de les comparacions: "un puny negre i molsut com un codony gelat", un cor "tou com una figa", un cos que "bull com si fos vi novell"... Podria posar-ne un centenar més, d'exemples, i no tots serien tan càlids i amables. Quan parla d'una "cara magra i rovellada com un vell ferro de destrat", per exemple, remet als quadres més terribles de Van Gogh, aquells en què surten uns pagesos tan pobres i explotats que ja tenen els rostres i les mans amb forma i color de tubercle. La descripció física amb què és presentat el protagonista, el

REBROT
JEAN GIONO
EDICIONS DE 1984
TRADUCCIÓ DE
MIA TARRADAS
158 PÀG. / 16 €

Panturle – "és un arbre, la camisa li penja esquincada com una escorça" –, demostra que no hi ha una separació entre l'home i la naturalesa, que l'un i l'altre són part indissociable d'una mateixa realitat difícil però ordenada i completa. Un altre tipus de comparació freqüent, igualment concebuda per reforçar aquesta idea central de simbiosi, és la que vincula el paisatge amb els elements més quotidians i domèstics: la nit és "espessa com una sopa de pèsols", "una petita boirina dorm sobre els arbres com una capa de llet al fons d'un perol"... La idea és clara: tot el món és una llar.

Tot i la preeminència poetitzant de la natura, seria un error pensar que *Rebrot* és literatura paisatgística o que els personatges que hi surten estan deshumanitzats. Ben al contrari. Gràcies a un argument senzill però preciós –un home viu amargat per la solitud i pel desfici d'un desig sexual no satisfet fins que un dia té un accident i, quan està a punt de morir, una dona, providencial, el salva en tots els sentits–, Giono construeix un relat que batega amb tot de passions humanes, poderoses i genuïnes. Fins i tot en el cas de la vella Mamèche, víctima de dos episodis molt dramàtics, una noblesa primigènia guia el seu caràcter, de la mateixa manera que els grans cicles de la vida estan regits per "la bona voluntat".

Escrita amb una prosa expressiva, suau i musical però plena de força, *Rebrot* és un cant a la reconciliació existencial, un elogi a la plenitud de les coses més pròximes, a la conformitat sàvia amb què cal valorar el que es té: els dies que passen, l'amor per a una dona contenta, el fill que aviat arribarà, la bellesa subtil de cada dia... La vida. ♥

"GRÀCIES A UN ARGUMENT SENZILL PERÒ PRECIÓS, GIONO CONSTRUEIX UN RELAT QUE BATEGA AMB TOT DE PASSIONS HUMANES PODEROSES I GENUÏNES"

GETTY

La "brillantor i ardència" de Maragall i Casasses

JORDI
NOPCA

Tot un llibre que comenta un poema de 51 versos. I, per complicar-ho una mica més, fer-ho "de cinc amb cinc síl·labes i cesura al mig, / pla el primer 'mistiqui i el segon agut". Aquest és el repte que es proposa Enric Casasses, reprenent i desplegant la conferència "dada a can Maragall el 26 de novembre del 2009". *Intent de comentar-hi el poema d'en Joan Maragall 'Soleiada'* (Vitel·la, 2014) és un llibre doblement enlluernador perquè els versos de Casasses es deixen empeltar de la força fulgent ("prenyada de llum") del text maragallí, que va ser publicat per primera vegada a la revista *Pèl & Ploma* el 13 de gener del 1900, i posteriorment

inclòs, amb "pocs però bons canvis", a *Les disperses*, llibre del 1904. En l'anàlisi de Casasses hi ha quatre fonts explícites que treuen el cap en passatges del text. La primera és el retrat que Josep Pla fa del poeta a *Tres biografies*, "diu que el gran misteri amb en Maragall / en les poesies, és el seu estat / d'ànim en escriure-les, que aquí rau la clau, / diu en Pla, *de tota poesia*". La segona, Josep Palau i Fabre, que en un dels assajos de *Quaders de l'alquimista* afirma que *Soleiada* "presenta el punt àlgid de la tensió / maragalliana entre cristianisme i paganisme". Per a Àngel Carmona, Maragall escriu "tal com l'infant a

qui se li revela de sobte aquest misteri terrible i fascinant de la vida", i Casasses precisa que "en la paraula d'infant és on tot / reposa i culmina: infant, no innocent: / en estat de gràcia, que és prou diferent, / és més d'atrevir-se". Finalment, de Víctor Català recorda la resposta per carta que li envia amb el poema *Les roses francesques*. I Casasses relliga la pulsió de l'obra d'un i altre en dos versos: "Tots dos patien per la llibertat / com les passa magres bé que mai no mor".

Un estat d'ànim que ens fa ser "amics de l'estrany", la tensió religiosa del mite que exposa *Soleiada*, la paraula d'infant amb què

INTENT DE
COMENTAR-HI
EL POEMA...
ENRIC CASASSES
EDICIONS VITEL·LA
68 PÀG. / 13 €

el vehicula i la llibertat que impregna i reivindica Maragall són quatre dels eixos que el lector recorre, meravellat, de bracet amb Enric Casasses, que continua en un estat creatiu pletòric poc després de *T'hi sé* (Edicions de 1984, 2013), *A la panxa del poema en prosa...* (Tria, 2013) i *Diari d'Escània i Univers endins* (Empúries, 2013).

Soleiada explica com una donzella que tenia "els disset anys d'amor" queda prenyada pel sol, "l'astre de foc i ambre", i es dedica a "rodar per l'encontrada" cantant una cançó que acaba "tota jo só claror contra claror" fins que dóna a llum "un nin" que diu: "Jo vinc per acostar el cel a la terra..." Els dos textos, el de Joan Maragall i el d'Enric Casasses, són imprescindibles. Brillants i ardents. ♥